

κάποιες φράσεις ή κάποια κομμάτια, που πετάγονται εδώ κ' εκεί και μας αφήνουν να ξανοίξουμε μερικά απ' τα πιο σπάνια προτερήματα, κάποια πείρα του κόσμου, κάποια βα ειά παρατήρηση και κάποτε κάποτε δύναμη στο ζουγράφισμα των χαρακτήρων. Δέ μας ενδιαφέρει αν το μοντέλλο που πήρε ο ζουγράφος έχει άξια ή όχι. 'Εκείνο που ζητάμε είναι να μας το ζουγράφηση με ακρίβεια. Και τη δύναμη αυτή δε θα μπορούσαμε να την άρνηθούμε στην κ. Δεντρινοϋ, όταν διαβάσουμε τις τόσο καλές ζυγισμένες παρατηρήσεις προσάντων για το χαρακτήρα των γυναικών, που πλημμυρύνε τα δηγήματά της. Και οι παρατηρήσεις της έρχονται τόσο φυσικές που κι' αν το βιβλίο αυτό είχε τυπωθῆ άνώνυμα, πάλι θα μπορούσαμε να στοιχηματίσουμε πως ο συγγραφέας του είναι γυναίκα. Γιατί όπως ένας ζουγράφος όταν βρεθῆ μπροστά σ' ένα λουλουδι κοιτάζει μονάχα τη χάρη του και την όμορφιά του χωρίς να τότε μέλη να μάθῃ αν το λουλουδι αυτό είναι άνάγκη να ποτίζεται πρωτῆ και βράδυ για να μεγαλώσῃ, ή αν χρειάστηκε να του βάλουν στη γλάστρα του καστανόχρωμα για να μη μαραθῆ, έτσι κι' ο άντρας στη γυναίκα τις περισσότερες φορές, δε βλέπει τίποτ' άλλο παρά την όμορφιά ή την άσκημά, τη χάρη ή την άδεξιότητα, κάτι τί που μας έμπνέει τη συμπάθεια ή την αντίπαθεια, και πολύ λίγο σκοτιζεται να μαντέψῃ, τα πάθη, τα μίσῃ, τις εχθρές, τις ζήλιες, τις αντιπάθειες ή και τις φιλικές άκομπη, που μπορεί να γεννιούνται μέσα στα χαριτωμένα αυτά κορμιά, από άφορμές που αυτός τις περισσότερες φορές, ούτε φαντάζεται πως μπορεί να υπάρχουν στον κόσμο, που μπορεί να τις γεννήσῃ ένα κομψοκομένο φουστάνι και για τις κοτσμπολιές που μπορεί να είπωθούν εξ αίτιας σου στα οικογενήματα των γυναικών.

Η κ. Δεντρινοϋ δεν επιμένει πολύ σε τίποτα. Κι' αυτό που γι' άλλους μπορεί να είν' έλλάτωμα, γι' αυτήν γίνεται το πιο πολύτιμο προτέρημα, γιατί πολλές φορές την κάνει με δυο λέξεις να μας δίνῃ ζωντανό το χαρακτηρισμό ενός προσώπου. Και τα πρόσωπα αυτά γίνονται σωστά σύμβολα· κάθε που ο τεχνίτης κει που πολεμάει ν' αντιγράψῃ ένα κομμάτι από τη ζωή, θυμάται πως έχει και κάποιες άλλες υποχρέωδες, της υποχρέωδες του πατριώτη και ξεσπάει κατά της κοινωνικής μας σαπίλας ή με τη σοβαρή φωνή του άφορισμοϋ, ή μ' ένα φαρμακερό εϊρωνικό γέλιο που έρχεται σαν αντίλαλος στα λόγια που στο σύντημο πρόλογο της λέει στις Ρωμαιοπούλες: «Μη με βγάξετε ψεύτρα, αδερφάδες μου. Στα χέρια μας είναι κι' από σας δεν το κρούσω πως ποτέ δεν έπαψα να ελπίζω σε μια μακρινή ιδωσ με βέβαιη 'Εθνική άναγέννηση». Και στην άναγέννηση αυτή τη μακρινή ιδωσ, που κι' από τώρα μπορεί κάπως ν' άρχισῃ, ή κ. Δεντρινοϋ, σαν τίμα

πως μ' άφτά μου τα λόγια έννοώ τους δασκάλους. Κάμποσα γράμματα μου ήρθαν κι από φίλους κι από φιληνάδες της δημοτικής, να μου τον κομματιάσουν τον καμένο το Νουμά. Τα ψεγάδια του σίγουρο πως θα τῆξη (5). Μα να είστε βέβαιοι πως και το Θεό να βάζατε διεφτυνητή, θα γυρίθαι οι 'Αθηναίοι να τον αλλάξουνε την ἄλλη μέρη. Τέτοιος ο Ρωμιός και τέτοιοι όλοι μας. 'Η ἄλλαγή μας άρέσει. Τάναθεματισμένα μάθρα χρόνια της σκλαβιάς! 'Ισως τῆς το χρωστούμε και τοϋτο. Τέσσερις αϊώνες, ἄλλαγή δεν είδε ο Ρωμιός. 'Ασάλεφτη πλάκα του καταπατούσε το κεφαλι. Με τη λευτεριά, πήρε την άνάσα του, ο νοϋς του άερίστηκε, σε βαθμό μάλιστα που κατάντησε άνεμόρι, δηλαδή που γυρίζει κατά πως το φέρνει κάθε άνεμος που φυσῆ. φαντασία ή καπρίτσιο.

5) 'Εγεί ένα πολύ μεγάλο, άνυπόφορο μάλιστα, που δεν ξέρουμε φαίνεται να κίμουνε την τυπογραφική διόρθωση, κ' έτσι σε πολλά μέρη μου άρχνίσανε την 'Αρρωσση Δούλα, σε τρόπο που και το νόημα και τη γραμματική μου χαλάσανε. Δέν παρακαλουθούνε λέξη για λέξη το κείμενο με το τυπωμένο και γίνονται τα λάθια. 'Εμείς όμως, τώρα που το ζήτημα είναι και για τους τύπους, χρέος μας να τα βάζουμε απάραλλαχτα όπως τα γράφουμε. Θα τάξιωθούμε κι απότῆ με τον καιρό.

πατριώτισσα, βάζει το λιθάρι της. Γιατί άφιερώνοντας στις Ρωμαιοπούλες τα δηγήματά της δεν τους χαρίζει μονάχα ένα έργο φιλολογικό, αλλά και κάτι περισσότερο. Τους βάζει μπροστά στα μάτια τους την άληθινή τους τη ζουγράφιση και τις αφήνει να δοϋνε τα χάλια τους, τα καλά ή τάσκημα και να διαλέξουν, όσες μπορούνε να κάνουν, το δρόμο που πρέπει να τραθῆσουνε για νάνοίξουν καθως το λέει ή ίδια «καινούργιους όρίζοντες» και να γίνουν περισσότερους «μάννες και λιγότερο γυναίκες του σαλονιοϋ».

Και δεν είναι μονάχα ή πατριώτισσα και ή παρατηρήτρα της κοινωνίας που μας μιλάει, αλλά συχνά κ' ή ποιητική ψυχή που εύκολα δένει τα αισθηματά της με το βούισμα της θάλασσας ή με μια άχτιδα του φεγγαριοϋ. «Μείνανε λίγην ώρα σιωπηλοί κοιτάζοντας ένα κομμάτι τούρανοϋ που άρχισε νάσημοφέγγῃ κ' έπειτα με φωνή σιγανή οά να μην ήθελε να ταραθῃ την ήσυχία που βασίλευε: Τέτοια ώρα, τοϋπε, αίστάνεται κανείς την άνάγκη της θιλίας και της αγάπης για να μπορῆ να πῆ ότι με φροντίδα φιλάργυρου έχει κλειδώσῃ στάνόδαθα της καρδιάς του». Τι άλλο είναι αυτές οι γραμμές παρά οι ακόλοισθοι: στίχοι που στον 'Εμπορο της Βενετίας, βγαίνουν από το στόμα του Αιγρεντζου, όταν άγκαλιασμένος με τη Γεστικά, κάθεται στο περιδάλι κάτω από τις άχτιδες του φεγγαριοϋ; «Το φεγγάρι λάμπει. Μια τέτοια νύχτα κάποτε, ένώ ο ζέφυρος φιλόσε γλυκά τα δέντρα· μια τέτοια νύχτα βέβαια ο Τρωίλος θάνέθηκε στο τείχος της Τροίας και θάψισε την ψυχή του να τρέψῃ κατά τις έλληνικές σκηνές, εκεί που άναπαύοτανε ή Χρυσίπδα!» Γι' αυτό τελειώνοντας αυτές τις λίγες γραμμές δε μπορώ να κρατήσω κρυφή κάποια εύκή που γεννήθηκε μέσα μου όταν μαζί με τους ήρωες του «άσυνήθιστου τύπου» βρέθηκα στο «ήψλωμα του κάτω δρόμου» που «από κει ξανόγει κανείς περισσότερες χάρες» και ξανόγξα κ' εγώ μαζί τους «το Πεντικονήσι σαν ψεύτικο στη μέση της θάλασσας, κι' άπέναντι τον καταπράσινο λόφο».

Και ή εύκή αυτ' είναι γλήγορα να δοϋμε την Κερκυραία ποιήτρα, έξω πιά από την κατά συνθηκῃ ζωή, να μας οδηγῆσῃ «μακριά απ' το θόρυβο» όπως το λέει και ή ίδια και κάτω από τον ίσκιω των δέντρων κι' αντίκρυ από το φωτολουσμένο καθρέφτη της θάλασσας, στις όχτες των ρυακιών κι' άπάνω «στους καταπράσινους λόφους» να μας ξαναδείξῃ πάλι τους «άσυνήθιστους τύπους» αλλά κάπως πιο άπειρους του κόσμου, και λιγότερο επηρεασμένους από την κοινωνική ζωή, και αντίθετα από τώρα που είτε άπο άπλη ίδι τροπία είτε από τεχνική άνάγκη, μας κάνει να τους άποχωριστούμε τη στιγμή ίδια-ίδια που άρχίζουμε να τους συμπάθουμε, να μας άφήσῃ άνάμεσα από κάποια χινοπο-

'Εγώ πάλε, τί να σας τα μασώ; Νά το ξέρετε, φράγκαψα, επειδή και τρελλάινουμαι για τη συνέχεια. Είναι το μόνο γιατρικό στα κκαά που βλέπουμε. Νά δῆτε κιάλας πως ή συνέχεια, φτάνει καλή να είναι ή αρχή, όλα λίγο λίγο τα διορθώναι. Με την άκαταστασία όμως χειροτερέθουνε όλα. Κ' έτσι νομίζω πως κάμποσοι φίλοι μας, άντίς να θυμώνουνε με το Νουμά και να μην το καταδέχονται τάχα να γράφουνε σε μια φημερίδα, όπου γράφουνε οι περισσότεροι από μας, πολύ πιο ήρωικά, πολύ πιο γενναία, πολύ πιο πραχτικά θα φερθούνε, αν καταλάθουνε το γενικό το σφύρο, και το σφύρο το γενικό είναι, νάχουμε πάντα το ίδιο φύλλο και πάντα να είμαστε όλοι μας ένα.

Δέν έχω πιά πολλά να σας άραδιάσω για να ποσώσουμε τα ιστορικά του τόμου μας άφτουνοϋ. 'Ακολούθησε όμως την ίδια τη χρονιά, 1903, ένα περιστατικό που τιμή και καμάρι του βιβλίου μου είναι νάναφίρω τουλάχιστο με δυο λόγια. Δημοσιόφτηκε τότες ή Τρισέβγενη του Παλαμά κι' απ' όσα ο Παλαμάς δημοσιόβει, έπρεπε όλοι μας κάτι νάναφέρουμε, μια λεζούλα, έναν τύπο στα δικά μας. Τοϋ άφιέρωσα ένα μικρό άρθρο, και με χαρά μου το ξανατυπώνω, επειδή στον άγώνα και ένας στίχος του

ριάτικα δειλινα ή κάποια άνοιξιάτικα βράδνα, ν' άκολουθούσαμε το ξετύλιγμα του όνειρου τους και το τέλος του.

Παρίσι ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Άρθ 5.

Δημοτικό Νοσοκομείο «'Η 'Ελπίς». Κλινική του καθηγητή κ. Γεωργίου Φωκά. «Αϊθουσα 'Ασκήμιος».

'Ιωάννης Ξαρχάκος έχει τραυματικό έκτρώπιο στο άριστερό κάτω ματοσίνορο (το μάτι μου έχω χτυπήσει μ' ένα ξύλο) είναι από το Μαλίεθρι (Μάνη), 18 χρονώ και δουλεύει στα χτήματα του.

«'Ημουνα στο σχολείο μαθητής κ' εκεί που παίζαμε με κάτι άλλα παιδιά ένα παιγνίδι χτύπησα σ' ένα ξύλο κ' έκοψα από κάτω το σίνορο ήτανε κάτι άγριλιές εκεί και πήγα να περάσω από κάτω κ' ένα ξύλο με χτύπησε στο μάτι μου και μόκοψε το άποκάτω σίνορο· μόλις τόκοψε, ήρθ' αδερφός μου με το θετό μου και με πήραν και με πήγαν άμέσως σ' ένα γιατρό στο Γύθειο· μόκομα ενχείριση ένας γιατρός μόλις πήγα, αλλά δεν έπιασε· μεϋ τόρραψε αλλά σάπισε το κρέας και ξανακόπηκε· και πέντε φορές μεϋ τόρραψε και μεϋ το ξαναράψαψε, αλλά δεν έπιασε· ύστερα έμεινε έτσι ένα στίγμα· μικρό όμως, όχι όπως ήτανε· και μεϋ είπε θα σφαλίσῃ· αλλά ύστερα περάσανε τρία έτη και δε σφαλίκε· έτρεχε όλο δάκρυο· κι' άμα έργάζομουν ρεθίζετο το μάτι μου και κοκκίνιζε, και με πονούσε και καμμιά φορά· κι' άποράσινα κ' ήρθα 'δω· έπειδή μου είπανε είναι καλοί γιατροί 'δω, ήρθα· μόλις ήρθα άμέσως μπήκα 'δω στο Νοσοκομείο· ήρθα στην πρώτη του μηνός και μεϋ κάμαν ενχείριση στας πέντε. 'Υστερα από την ενχείριση, στην πρώτη άλλαγή, έδειχνε νάχε πιάσει καλά· έπειτα, όταν μεϋ το ξαλλάζανε, είχε κοπῆ ένα ράμμα στην πάνω μεριά· ύστερα μούειπαν ότ' θα το ξαναράψουν εκεί στην άπάνω μεριά και πιά δε θα μείνῃ τίποτε· αυτό· τίποτις άλλου».

Είναι τρία έτη από τον καιρό που ένα κλαδί

ζυιάζει περισσότερο από μάλαμα, και περισσότερο από άλκακισο άσκέρι σημαίνει ένας άθροπος σαν τον Παλαμά.

Τα δυο μου άρθρουδάκια για το Διαγωνισμό ζηγιούνται και μοναχά τους. Οχ δῆτε παρακάτω ποσο δύσκολο μου σταθῆκε να βγάλω τη φυλλάδουλα του Διαγωνισμοϋ, ίσια ίσια σ' έναν καιρό που είτανε κιάλας άνάγκη να βγῆ. 'Ας είναι καλά ο 'Ηλίας Στάθρος που μεϋ έδωσε χέρι και δημοσιόβῃ τότες τα χαριτωμένα τα δηγήματά του. 'Ας είναι καλά κι ο Φιλήντας που στον άκόλοθο διαγωνισμό, βραβέφτηκε ή Γραμματική του. 'Αργησε να τυπωθῆ, γιατί κι ο ίδιος άργησε να μεϋ τη στείλῃ διορθωμένη και ξαναχυμένη. 'Αντίς μικρή μάλιστα που την είδα, σαν την πρωτόλαθα, μενάλωσε, φαίνεται, στο ταξίδι κ' έγινε δίτομη. Για τη γραμματική του Φιλήντα, που σε πολλά μπορεί να μας σταθῆ χρησιμη, θα μιλήσω και στον πρόλογο της, ώστε δε χρειάζεται από τώρα να σας τα λέω.

Είναι περίεργο πως ξεχνούνε στην 'Ελλάδα, ξεχνούνε μάλιστα περισσότερο απ' ό τι πρέπει, γιατί τα σφάλματά του πρέπει κανείς να τα θυμάται πάντα. Μόλις περάσανε δυο χρόνια και τα φοιτητικά μήτε άθροπος τα συλλογιότανε. 'Η δημοτική,